

Τα Χριστούγεννα δεν καθιερώθηκε από την Εκκλησία να γιορτάζονται κατά την ημέρα που γεννήθηκε ο Χριστός. Αυτή η ημέρα μας είναι άγνωστη. Έκρινε όμως καλώς να ορίσει να συμπίπτει αυτή με τη μεγάλη γιορτή των ειδωλολατρών, τα Κρόνια, ώστε οι πιστοί να συνειδητοποιούν τη σαφή διαφορά στον τρόπο εορτασμού των ειδωλολατρών και της Εκκλησίας. Βέβαια πάντοτε υπήρχε η πρόκληση για τον πιστό να συμμετάσχει στις «χαρές» του κόσμου. Αδύναμος και επιρρεπής προς την αμαρτία, αδυνατώντας πολλές φορές να κατανοήσει αυτό που η Εκκλησία καλεί ασκητική θεώρηση της ζωής, καθώς το αντιλαμβάνεται ως αυτοσκοπό και όχι μέσο για τη σωτηρία του, προσπαθεί να συνταιριάσει στο βίο του κόσμο και Εκκλησία. Είναι χαρακτηριστική η κίνηση κάποιων από μας να «χαρούμε» στην παρέλαση του καρνάβαλου και αμέσως μετά να εισέλθουμε στον ναό για τον κατανυκτικό εσπερινό! Το μετέωρο βήμα ανάμεσα στον κόσμο της αμαρτίας και στον άλλο της χάριτος του Θεού αποτελεί τη μεγαλύτερη δοκιμασία του ανθρώπου διαχρονικά.

Σε αντίθεση με την καθ' ημάς Ανατολή, η χριστιανική Δύση, έδωσε σχετικά ενωρίς δείγματα έλξεως της από τις «χαρές» του κόσμου. Είναι η πλημμυρίδα των θεμάτων της αναγεννησιακής τέχνης ως διάκοσμος των χώρων λατρείας και άλλων, με τα στρουμπουλά αγγελοῦδια, τη ροδοκόκκινη μαντόνα και τους ευτραφείς αγίους και πάπες σε αγαστή αρμονία. Το Βατικανό «καταφάσκει στη ζωή» πριν οι διανοούμενοι του «διαφωτισμού» πράξουν το ίδιο. Και φυσικά όταν αυτό θεωρείται ως κατάφαση στη ζωή, τότε το αρχαιοελληνικό πρότυπο είναι κατά πολύ πιο προτιμητέο από το «χριστιανικό». Οι αρχαίοι μας πρόγονοι δεν ασχολούνταν και πολύ με την έννοια της αμαρτίας και την εξ αυτής ενοχή και προέβαλλαν τη θεότητα υπό πλήθος μορφών, ώστε ο καθένας να επιλέξει τη λατρεία της αρεσκείας του. Η καθ' ημάς Ανατολή διατήρησε ως κέντρο του βίου εκκλησιαστικού και κοσμικού (εδώ δεν υπήρχε διάκριση των δύο και διχασμός, κατά συνέπεια, ανθρώπου καθημερινής και Κυριακής) την άσκηση. Όχι πως τα κατάφερναν πάντα οι πρόγονοί μας να την κάνουν επίκεντρο του βίου τους, απλώς την αναγνώριζαν ως πυξίδα, άσχετα αν δεν πορεύονταν καθ' υπόδειξή της. Τιμούσαν τους αγίους, νήστευαν και προετοιμάζονταν για τις μεγάλες γιορτές, προσέρχονταν με ευλάβεια στους ναούς και μετείχαν στα τελούμενα, είχαν ως επίκεντρο του όλου τους βίου την Εκκλησία. Οι γιορτές και τα πανηγύρια τους συνέπιπταν με τις γιορτές των αγίων που τιμούσαν. Πρώτος έσερνε τον χορό ο παπάς και στην έδρα της μητρόπολης ο δεσπότης, γεγονότα αδιανόητα για τη Δύση, που επέβαλε τον πλήρη διαχωρισμό μεταξύ κλήρου και λαού, απαγορεύοντας αρχικά ακόμη και τον γάμο στους ιερείς!

Ποιος από τους μεγάλους δεν θυμάται με γλυκιά ανάμνηση την προσμονή της μεγάλης γιορτής των Χριστουγέννων! Την προετοιμασία για τα κάλαντα από βραδύς, την έξοδο στους λασπωμένους ή χιονισμένους δρόμους, παρά το ξεροβόρι, άγρια μεσάνυχτα! Το χαρούμενο και από την καρδιά τραγούδι μας που έκανε τη γειτονιά να βουίξει (υπήρχαν τότε

και πολλά παιδιά!). Το άνοιγμα της σακούλας για να βάλει η νοικοκυρά, που με έκδηλη τη χαρά άνοιγε την εξώθυρα, πρώτα την πατροπαράδοτη κουλούρα που είχε ζυμώσει, μέσα στις τόσες ασχολίες της, και μετά τα καρύδια, τα σύκα και ότι άλλο το φτωχικό σπιτικό διέθετε. Και μεις φέρναμε πάντα στο νου μας την υπόδειξη της μάνας μας: προσοχή, μη λαιμαργήσετε και φάτε αρτυμένο, αύριο θα μεταλάβετε! Αυτά ως το 1950 περίπου. Μετά άρχισε το έθιμο να μολύνεται από την οικονομία της αγοράς. Κάποιοι, οι πιο ευκατάστατοι άρχισαν να δίνουν και μικρά ποσά, πενταροδεκάρες! Και μεις σπεύδαμε κάτω από το πλησιέστερο φωτιστικό του δήμου να δούμε το ποσόν. Αν μας ικανοποιούσε, δίναμε κάποιαν ευχή, αν όχι, βρίζαμε τον «σπαγγοραμμένο»! Σιγά-σιγά, και ενώ οι οικογενειακές ανάγκες μειώνονταν, καθώς ανέβαινε το μέσο οικογενειακό εισόδημα, τα παιδιά άρχισαν να αντιλαμβάνονται τη χριστουγεννιάτικη έξοδο ως εμπορική επιχείρηση! Και επικράτησαν πιο λογικές θέσεις. Γιατί να ξυπνούν άγρια μεσάνυχτα και να ενοχλούν τους όχι και τόσο πρόθυμους να ανοίξουν μεγάλους; Άλλωστε στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου οι άνθρωποι εκπολιτίστηκαν ενωρίτερα, καθώς είχαν λάβει πρώτοι τα πολιτιστικά μηνύματα εκ της Εσπερίας δεν ήταν σπάνιο να αποκριθούν στα παιδιά, δίχως καν να ανοίξουν την πόρτα: «Μας τα είπαν»! Τώρα που οι γονείς είχαν τη δυνατότητα να αγοράζουν στα παιδιά τους ένα ακριβό και θαυμάσιο δώρο, είχαν και αυτά τα δικά τους χρήματα, για να τα σπαταλήσουν, να αγοράσουν ό,τι η καρδιά τους ζητούσε, μόλις τελειώσουν τον γύρο στα καταστήματα (εκεί ο τζίρος ως πριν από λίγα χρόνια ήταν μεγαλύτερος σε μια μικρή σχετικά διαδρομή). Συμβουλές για αποφυγή των αρτύσιμων γλυκισμάτων σπάνια δίνεται πλέον, αφού η νηστεία τείνει να εξοβελιστεί από τη ζωή μας. Σιγά-σιγά όμως χάθηκαν από τους δρόμους τα παιδιά, διότι η έξοδός τους κατάντησε χωρίς νόημα. Όλα όσα θέλουν τα έχουν άκοπα! Άλλωστε ξέχασαν και το τραγουδάκι, αυτό που λέγει για κάποιον Χριστό που γεννιέται σήμερα στη φάτνη, εκεί στην κεντρική πλατεία! Και μόνο παιδιά μεταναστών, παιδιά της βιοπάλης, με γλίσχρο οικογενειακό εισόδημα, συνεχίζουν να μας θυμίζουν κάτι από τα παιδικά μας χρόνια!

Οι μεγάλοι πάντως μπαίνουν σε έγνοιες για τα Χριστούγεννα από πολύ ενωρίς! Οι έμποροι της αγοράς, κήρυκες του καταναλωτικού μηνύματος (τη δουλειά τους κάνουν) σαράντα ημέρες ενωρίτερα, σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές, που κατανοούν το πρόβλημα των εμπόρων, στολίζουν βιτρίνες και δρόμους με όλα τα φτιασιδωτά της Εσπερίας. Ετοιμάζουν και «αγιοβασίληδες» στρουμπουλούς στρουμπουλούς, κατά το πρότυπο των μορφών της Καπέλλα σιξιτίνα που ξεκινούν να φέρουν τα δώρα τους σε μικρούς και μεγάλους. Το «πνεύμα των Χριστουγέννων» μας λένε πλανάται παντού. Και αυτό μας φέρνει την έγνοια του πως θα τα οικονομήσουμε για να φέρουμε σε πέρας την καταναλωτική μας μανία! Τι δώρα θα αγοράσουμε για να προσφέρουμε, σε ένδειξη της αγάπης μας (ο χρυσός φέρνει πιο κοντά είναι ένα εμπορικό σύνθημα αυτού του «πνεύματος»), τι θα θέλαμε να μας προσφέρουν, τι θα περιέχει το χριστουγεννιάτικο τραπέζι, μετά το εξαντλητικό φαγοπότι που προηγήθηκε! Οιπραματευτάδες του ίδιου «πνεύματος» στην μικρή οθόνη διαλαλούν την ακρίβεια του τραπεζιού και του μελομακάρονου. Και μεις αλλόφρονες λησμονούμε προς στιγμήν τις οφειλές μας και ορμούμε με καταναλωτική μανία και αιχμή του δόρατος την πιστωτική κάρτα στα καταστήματα. Κινούμενοι βιαστικά στους δρόμους ανταλλάσσουμε ευχές για καλές γιορτές (ποιος άραγε γιορτάζει;) και στέλλουμε κάρτες, όπου γράφουμε το άστρο (ποιο άστρο;) να σας οδηγήει (πού;)!

Και έρχεται τελικά η νύχτα και σπεύδουμε να ξενυχτήσουμε στα παραδοσιακά «ρεβεγιόν» για να καταναλώσουμε στη συνέχεια σόδες και σόδες και έρχεται η ημέρα της γιορτής (των Χριστουγέννων μη ξεχαστούμε) και στρώνουμε τραπέζι και πάλι τρώμε με τη βία και ανταλλάσσουμε δώρα και δίνουμε ευχές. Και όμως κάτι μας τρώει! Αρχίζουμε και εδώ να νοιώθουμε, ό,τι ακριβώς ένοιωθαν πολλές δεκαετίες πριν στη Δύση. Η ανία και την πλήξη μας κυριεύουν! Όλα έχουν καταντήσει χωρίς νόημα, λουσιμένα στο φως και βυθισμένα στην ευμάρεια. Γιατί άραγε; Ασφαλώς γιατί μετατρέψαμε τη γιορτή σε μια χωρίς τιμώμενο πρόσωπο. Ο αληθινός Χριστός της φάτνης φαντάζει απόμακρος (δεν συνειδητοποιούμε ότι εμείς τον απομακρύναμε). Ο πλησίον μας που υποφέρει μας είναι άγνωστος. Για τον άλλο που πεινά και υποφέρει από ασθένειες που θεραπεύονται με την αξία ενός στολιδιού του χριστουγεννιάτικου δένδρου μας, δεν μας ενημέρωσε η μικρή οθόνη! Για εκείνους που γεύονται τα δεινά του πολέμου, δεν μας επιτρέπει να σκεφθούμε η δική μας «ειρήνη»!

Τουλάχιστον οι πρόγονοί μας που γιόρταζαν τα Κρόνια γνώριζαν τι έκαναν. Εμείς σήμερα ξέρουμε τι κάνουμε τα Χριστούγεννα;

«Μακρυγιάννης»